

servir ells mateixos el servei pel qual treballen, o com a mínim una majoria més que immensa.

L'afer es comenta sol: no cal gran imaginació per deduir com és que no essent tampoc cap meravella la xarxa viària pels cotxes, amb retencions, peatges, accessos difícils, etcètera, tot i això la gent que fan anar els trens la prefereixen a allò que coneixen millor que ningú perquè són els que ho manegen. No cal porquejar les obvietats: tornem a les formes, ja que la paradoxa és la sal de l'art. Entre matar la criatura perduda —encarnada al final en una torbadora Natalie Wood— per redimir-la de la violació i salvar-la de l'oprobri, o bé agafar-la a coll per tornar-la a casa no hi ha l'oblit, ni tan sols el perdó, perquè a qui primer caldria perdonar és a un mateix. Hi rau aquesta operació mental tan complexa, filosòfica, qui sap, o sentimental, anomenada compassió, que s'aplica als altres però que és damunt d'un mateix on opera. La compassió que dissol els salts entre passat i futur, les diferències entre amics i enemics, que jeu a l'inici remot de les religions i quan la veiem exercida pels altres depèn com ens agafa ens fa sensació de derrota, o bé ens sembla la victòria més lluminosa, l'única de debò inapel·lable.

En l'última escena de la pel·lícula sembla que la vida d'Ethan Edwards, que es perd en el paisatge des de l'obscuritat interior de la casa, és l'única que no queda feliçment resolta, però pels que per vells sabem que enganyoses són les sortides felices, que en l'existència només hi ha un final de debò, les passes de l'heroi solitari que s'allunya són l'únic triomf possible.*

PARLEM-NE

El 'Romanç d'Evast e Blaquerna' de Llull (1/2)

JOAN SOLÀ

Per Setmana Santa vaig llegir el *Romanç d'Evast e Blaquerna* de Llull, en la magnífica edició crítica d'Albert Soler i Joan Santanach (Palma: Patronat Ramon Llull 2009; Nova edició de les obres de Ramon Llull, VIII). Ja ho veuen: quan tot el país està esbalotat per innumbrables maldecaps i quan hi ha tants i tants bons llibres recents que se m'amunteguen per les taules de casa. I els asseguro que és una operació molt saludable per més d'una raó que espero fer-los comprendre.

L'obra és una novel·la, un *romanç*, aplicada a un tema místic en un segle de poca pressa. El lector pacient escolta moltes i allargades divagacions d'altíssima mística, o se'n salta alguna, però alhora entra en la vida apassionant dels convents, dels carrers, de la cavalleria i de les ànimes del segle XIII. Sí, li cal familiaritzar-se una mica amb aquella llengua i amb l'exigència crítica dels editors, però això és joc de poques taules: a la tercera o quarta pàgina ja veu de què va i ja no hi pensa més (o fa un cop d'ull furtiu al diccionari). En aquells segles les llengües no estaven estandarditzades i als escriptors i als copistes tant els feia escriure *solia haver com solia aver*, i els editors ho respecten escrupolosament; o

grafiaven tot junt *minvarsenhia*, i ara els editors ens ajuden i escriuen *minvar-se-n'hia*, és a dir el 'se'n minvaria' actual. Tot plegat, un altre ingredient novel·lesc que pot apassionar el lector no menys que els altres. I si l'ingredient és de la teva llengua entranyable, aleshores la delícia no té preu.

I agraeixes l'existència de l'estament dels filòlegs, que tenen l'altíssima missió de tornar-nos a donar, cada cop més fiables i més clars, els vells textos de la nostra cultura, la columna vertebral del nostre gloriós passat. D'uns filòlegs que, en una obra com aquesta, són capaços de deixar-hi vint-i-tants anys de la seva vida. No n'hi ha per menys, havent de consultar i fer constar *sistemàticament* en l'aparat crític 32 manuscrits i edicions, en català, occità, francès i llatí. Els filòlegs són tan imprescindibles com els historiadors, doncs, que contínuament estudien el passat per fer-nos-el més assequible i fiable.

L'argument de la novel·la és el següent. Quan el fill d'Evast i Aloma va ser adult, Evast va proposar a Aloma de retirar-se a una ermita per fer penitència. Aloma s'hi va oposar, però aleshores va ser el fill, Blaquerna, qui decidí d'emprendre aquest camí, amb gran disgust dels pares. Evast i Aloma fan les paus i

decideixen esmerçar els seus béns en la construcció d'un hospital per a pobres, i ells dos mateixos fan vida de pobres (llibre primer, «de matrimoni»). El destí inflexible de Blaquerna trasbalsa una noie ta que el festejava, Natana, que decideix també d'entrar en religió (llibre segon, «de religió»). Diverses circumstàncies retardaren el disegni de Blaquerna, que primer entra en un convent i n'esdevé abat; després cedeix als precs de deixar-se consagrar bisbe, i finalment arriba fins a ser elegit papa: tal era la seva fama de piadós, de bon conductor dels fidels i d'aciençat ordenador de la vida dels diferents estaments. Finalment, sí: «Blaquerna papa envellí e remembrà lo desig que solia haver de esser en vida ermitana» (96.3: capítol 96, línia 3), i, malgrat els precs dels cardenals, es retira a una ermita dels voltants de Roma, «pres de .i.^a fontana» (vora una font) (96.58), on escriu el *Libre de amich e amat* a petició d'altres ermitans, els quals «en alcunes coses avien moltes de temptacions per ço cor [perquè] no sabien aver la manera qui's covenia [la manera convenient] a lur vida» (99.4).

Els invito la setmana vinent a llegir fragments del llibre, si no els he esmusat la curiositat amb els preàmbuls d'avui.*

MOTACIONS

MÀRIUS SERRA

Segueixo?

En temps de precampanyes, el nou equip electoral del president Montilla s'ha despenjat amb una línia de comunicació que pretén emular el trisil·làbic "Yes, we can". Aquí, la fórmula és pentasil·làbica ("Segueixo creient") i el qualificatiu que suscita, hexasil·làbic: desafortunada. "Segueixo creient", ens diuen, és la contracció de "Segueixo creient en una Catalunya de tots i per a tots". Però el tall és massa brusc. Hi falta el pronom que remetria a la part escapçada: "Hi segueixo creient". "Segueixo creient" sembla l'informe telegràfic d'un detectiu contractat per vigilar de prop un home molt religiós: surto-carrer, segueixo-creient... De fet, l'ús de *seguir*, en comptes de *continuar*, només queda justificat per la quarta de les accepcions que recull el DIEC: "Davant de gerundi, prosseguir l'acció indicada per aquell gerundi. *Seguim creient que és el teu deure*". Collboni ho devia treure d'aquí. Tanta fragilitat verbal excita les neurones de l'equip rival. Vagin a cal Google, demanin la pàgina en espanyol, i taclegin *Segueixo creient*. Ja veuran què els surt: ¿Quiso usted decir "segueixo creient"? Els artífexs són uns activistes catalanistes, els Cativistes.*

L'ULL DE L'AGULLA

DANIEL BOADA

He perdut la feina i m'han fet fora del pis.
Si almenys fos fumador, deixaria el tabac
per mirar d'augmentar la meua qualitat de vida

